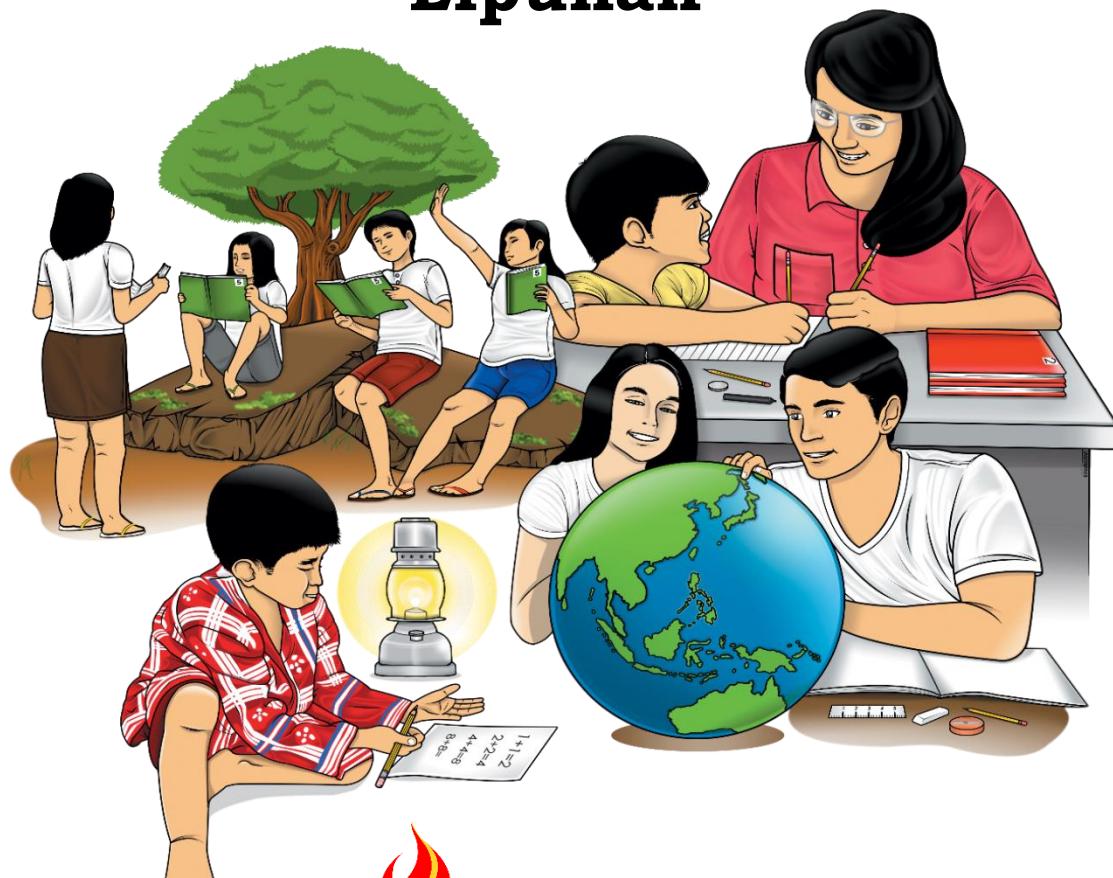

Edukasyon sa Pagpapakatao

**Unang Markahan – Modyul 13:
Responsibilidad sa Pamilya at
Lipunan**

Edukasyon sa Pagpapakatao – Ikawalang Baitang
Alternative Delivery Mode
Unang Markahan – Modyul 13: Responsibilidad sa Pamilya at Lipunan
Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anumang akda ng Pamahalaan ng Pilipinas. Gayunpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kwento, seleksyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o *brand name*, tatak o *trademark*, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtagtaglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anumang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga oriinal na may-akda ng mga ito.

Walang anumang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anumang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon
Kalihim: Leonor Magtolis Briones
Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Emelinda L. Raza
Editor:	Mark Lorenz C. Luib, Michael C. Paso
Tagasuri:	Elizabeth M. Ysulan, Alejandro M. Sacololo, Jr., Liberty B. Vertudazo, Judith E. Ecoben, Jezzine F. Salar, Rashiel Joy F. Lepaopao, Megie M. Lillo at John Rey C. Clarion
Tagaguhit:	Alim V. Eviota, Mark Lorenz C. Luib, Merlinda W. Malimit, Jay S. Mateo, Adonis P. Umpig, Jubell C. Cababat, Gilbert H. Japay
Tagalapat:	Nerissa G. Ga, Mark Lorenz C. Luib
Tagapamahala:	Francis Cesar B. Bringas Isidro M. Biol Jr. Maripaz F. Magno Josephine Chonie M. Obseñares Lope C. Papeleras Michael C. Paso Juan Jr. L. Espina

Inilimbag sa:

Department of Education - Caraga Region

Office Address:	Teacher Development Center J.P. Rosales Avenue Butuan City, Philippines 8600
Telefax No.:	(085) 342-5969
Email Address:	caraga@deped.gov.ph

8

Edukasyon sa Pagpapakatao

**Unang Markahan – Modyul 13:
Responsibilidad sa Pamilya at
Lipunan**

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito nga iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o stratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan nya ng ibayong tulong mula a tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat Gawain at pagsusulit. Inaasahan naming na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahaan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamamit lang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong n gating mga tagapagdaloy. Umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

“No man is an island.” – John Donne.

Isang tanyag na kasabihan na ang hatid na katotohanan ay naglalawig sa sanlibutan. Walang sinuman ang kayang mamuhay ng mag-isa. Kailangang magkaroon ng pamilyang mag-aaruga, magtuturo ng wastong gawi, asal at makisalamuha sa kapwa upang mabigyang kahulugan ang buhay.

Sa bawat karanasang hinaharap ng isang pamilya ay nabibigyan sila ng pagkakataong malaman ang mga gawaing magpatatag hindi lamang sa sariling pamilya maging ang pakikipag-ugnayan sa kapuwa. Mahalagang makihalubilo sa kapwa nang sa ganoon ay matututo at mapapaunlad ng bawat kasapi ng pamilya ang pagiging matulungan sa pamayanang kinabibilangan. Bukod pa rito, dapat ding matutuhan ng pamilya ang mga batas na umiiral sa lipunang ginagalawan upang magabayan sa mga karapatang nararapat ingatan at isaalang-alang.

Sa modyul na ito ay malilinang ang kasanayang pampagkatuto na:

- a. Natutukoy ang mga gawain o karanasan sa sariling pamilya na nagpapakita ng pagtulong sa kapitbahay o pamayanahan (papel na panlipunan) at pagbabantay sa mga batas at institusyong panlipunan (papel na pampolitikal). (ESP8PB-Ig-4.1)

Subukin

Maraming Pagpipilian

Basahing mabuti ang bawat tanong o sitwasyon at piliin ang tamang sagot. Titik lamang ang isulat sa sagutang papel.

1. Hindi tanggap ni Lina ang kaniyang pagbubuntis sapagkat bunga ito ng pagsasamantala sa kanyang pagkababae, kaya nais niyang hindi ipagpatuloy ang pagdadaland-tao. Anong karapatan ng bata ang maaaring malabag ni Lina?
 - A. karapatang lumigaya
 - B. karapatang maisilang
 - C. karapatang mamuhay
 - D. karapatang magpakasal
2. Kinulong si Jay nang hindi dumaan sa proseso ng paglilitis. Anong karapatan ang nilabag ng mga awtoridad?
 - A. karapatang lumigaya
 - B. karapatang mamuhay
 - C. karapatang mangatwiran
 - D. karapatang maging malaya
3. Kusang nagbibigay ng abuloy ang mga tao tuwing may namamatay sa kanilang lugar. Anong pagtulong ang kanilang ipinapakita?
 - A. pagtulong sa kapatid
 - B. pagtulong sa gobyerno
 - C. pagtulong sa mag-aaral
 - D. pagtulong sa mga mamamayan
4. May magandang plano si Juan sa kanilang pamayanan at nais niya itong imungkahi sa kanilang lider upang makahingi ng tulong sa pagpapatupad nito. Ngunit hindi siya binigyan ng pagkakataon na makapagpaliwanag ng maayos. Ano ang inalis kay Juan?
 - A. dignidad
 - B. karapatan
 - C. lakas-loob
 - D. pagkatao

5. Diniktahan si Jenny ng kaniyang kapatid sa pamamaraan ng kaniyang pagpapalaki sa kaniyang mga anak sapagkat katuwiran nito ay sobra itong makaluma. Anong karapatan ang inalis kay Jenny?
- palakihin ang mga anak ayon sa tradisyon
 - makapagsilbi sa anak hanggang gusto nito
 - maayusan ang anak ayon sa kaniyang nais
 - maitaguyod ang mga anak ng sariling sikap
6. Paano maipakikita ang pagtulong sa kapuwa na hindi naghihintay ng kapalit?
- pagtulong sa kapwa dahil inutusan ng magulang
 - pagtulong ng bukal sa kalooban at hindi pagbabalat-kayo lamang
 - pagtulong sa mga matatandang tumatawid sa kalsada upang sumikat
 - pagtulong sa mga nangangailangan upang dumami ang boto sa susunod na eleksyon
7. Nabuntis ni Brian si Fatima sa hindi inaabahang pagkakataon at alam nito na tutol ang kaniyang mga magulang sa kanilang pag-iibigan. Kaya nang malaman nila ito ay agad na pinapalayo si Brian kay Fatima. Anong karapatan ang tinanggal ng mga magulang ni Brian sa kanilang anak?
- maging isang magulang
 - masilayan ang kaniyang magiging anak
 - isakatuparan ang kaniyang pananagutan
 - maging maligaya kasama ang minamahal
8. Bagong lipat lamang ang pamilyang Mondragon sa Brgy. Pag-aso. Dahil sa magkaiba ang kulturang kinalakihan ng mga tao doon kaya malimit na walang nakikipaglaro sa kanilang mga anak at hindi ito lingid sa kanilang kaalaman. Anong karapatan ang hindi naibigay sa pamilyang Mondragon?
- makapagsalamuha ng iba
 - makapaglaro kasama ng iba
 - mamuhay ng maayos at tahimik
 - mandayuhan sa ibang probinsya o ibang bansa
9. Ang mabuting pakikitungo sa pamilya ay daan sa mabuting pakikipagkapuwa-tao. Ano ang ibubunga nito sa isang tao kung ito ay kaniyang isasabuhay?
- maayos na samahan sa pamilya
 - higit na nagiging popular ang isang tao
 - nakatutulong ito sa kaniyang suliranin sa buhay upang masolusyunan ang problema
 - madaling matatanggap ng kapuwa ang isang tao dahil maayos ang pamilyang kinabibilangan

10. Sinasabi na ang pamilya ay natural na institusyon. Alin sa sumusunod ang sumusuporta sa pahayag?
- A. Ang bawat pamilya ay kasapi ng iba't ibang institusyon ng lipunan.
 - B. Ang mga institusyon sa lipunan ay naitatag dahil sa pagdami ng pamilya.
 - C. Sa pamilya nahuhubog ang mabuting pakikipag-ugnayan at pagpapahalaga sa kapuwa.
 - D. Nabuo ang pamilya dahil sa pagmamahalan ng dalawang taong nagpasiyang magpakasal at magsama nang habambahay.
11. Alin sa sumusunod na institusyon sa lipunan ang itinuturing na pinakamaliit at pangunahing yunit ng lipunan.
- A. barangay
 - B. paaralan
 - C. pamahalaan
 - D. pamilya
12. Sinasabi na ang mabuting pakikipagkapuwa ay nagmumula sa pamilya. Alin sa sumusunod na mga pahayag ang nagpapatunay nito?
- A. Ang pamilya ang unang nagturo ng mabuting paraan ng pakikipagkapuwa-tao.
 - B. Sa pamilya unang natututuhan ang kagandahan ng asal at maayos na pakikitungo sa kapuwa.
 - C. kapag wala ang magulang, ang paaralan ang siyang pangalawang tahanan na gagabay sa mga bata
 - D. kung paano nakikitungo ang magulang sa kanyang anak, gayundin ang magiging pakikitungo nito sa iba
13. Alin sa sumusunod ang una at pinakapangunahing pamantayan sa paghubog ng maayos na pamilya?
- A. mga patakaran sa pamilya
 - B. pagkakaroon ng mga anak
 - C. pinagsama ng kasal ang magulang
 - D. pagtatanggol ng pamilya sa kanilang karapatan
14. Alin sa sumusunod ang isa sa papel ng pamilya sa lipunan?
- A. maging matatag
 - B. maging matapang
 - C. pagkakaroon ng anak
 - D. paglahok sa bayanihan

15. Alin sa sumusunod na mga sitwasyon ang nagsasabuhay sa mga gawain na nagpapakita ng gampaning pampamilya?

- A. Binibigyan ng sapat na edukasyon ang mga anak.
- B. Sama-samang naglilinis ang pamilyang De Vesta sa kanilang bakuran.
- C. Nagsama ang magkasintahang sina Juliet at Pedro kahit hindi pa ikinakasal.
- D. Bawat miyembro ng pamilyang Faustino ay isinasabuhay ang mga pananagutan.

Responsibilidad sa Pamilya at Lipunan

“Walang sinuman ang nabubuhay para sa sarili lamang, walang sinuman ang namamatay para sa sarili lamang.”

-sipi mula sa awiting “Panagutan” ni Eduardo Pardo Hontiveros

Ngayon, subukin sa **Balikan** ang natutuhan mo sa nakaraang modyul upang hindi ka mahirapan sa pag-unawa sa konseptong tatalakayin sa panibagong aralin.

Balikan

Ngayon, may inihanda akong gawain hinggil sa nakaraang modyul bilang tanda na may lubos kang pagkatuto sa nakaraang aralin. Alam kong kayang-kaya mo ito. Ngayon pa lang binabati na kita.

Gawain 1: Taglay ko ito!

Basahin ang mga pahayag na nasa kahon. Isulat ang **MK** kung ang pahayag ay nagpapakita ng kilos o gawi na dapat taglayin ng isang pamilyang may maayos na komunikasyon. Isulat naman ang **RM** kung ang pahayag ay nagpapakita ng gampaning tinataglay ng isang responsableng mamamayan. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Binibigyang halaga ang mga payo ng magulang.
2. Pamilyang sabay-sabay na nagdarasal.
3. Pagging maligaya sa kaligayahan ng iba.
4. Tulong-tulong sa mga gawaing bahay.
5. Pagsunod sa mga batas na ipinatutupad ng pamahalaan.
6. Pakikilahok sa mga asembleya at pagpupulong sa pamayanan.
7. Nagsasabi ng po at opo sa tuwing sasagot sa mga nakatatanda.
8. Pagging matapat sa salita at gawa.
9. Pinag-uusapan sa loob ng tahanan ang problemang nararanasan ng bawat isa.
10. Pagpasok nang maaga sa kaniya-kaniyang trabaho ayon sa pamantayan ng gobyerno.

Mga Tala para sa Guro

Kung matagumpay na naisagawa ng bata ang gawaing nasa **Balikan** ay hayaan siyang magpatuloy sa kasunod na gawain. Kung hindi naman, pabalikan ang sinundang modyul.

Tuklasin

Gawain 2: Oh Bayan ko!

Basahin at unawaing mabuti ang liriko ng “Mahal Ko Ang Bayan”. Pagnilayan ang mga gabay na tanong.

Mahal Ko Ang Bayan

Marc Jan M. Maturan

Nakaukit na sa’king palad dugong mapagmahal
Sinusunod ang tama, sa salita at sa gawa
Batas ng bayan sa’king balikat hahawakan
Maglilingkod ng tapat sa mamamayan
Ipagtatangol ang nalalamangan
Di magnanakaw, di kukupitan ang kaban ng bayan.

Chorus

Mahal ko ang bayan, bilang Pilipino
Tutuparin sinumpaang tungkulin
Dahil Pilipino ako
Mahal ko ang bayan bilang simpleng tao
Susundin mga alituntunin
Karangalan ko Pilipino ako, mabuting Pilipino.

Sa tahanan, susundin ko ang utos ng magulang
Magmamano kina lolo at lola
Turo ni guro na maging magalang, sa tahanan,
paaralan at maging sa labas man
Di papasok sa anumang bisyo,
Nasa isip na mabubuti nilang payo.

Repeat Chorus

Mahal ko ang bayan, maging ang sarili
Ipapakita ko tamang pagka Pilipino
Makikiisa para sa pagbabago
Igagalang ko kapwa tao
Ipaíiral marangal na pagka Pilipino.

Mahal ko ang bayan, bilang Pilipino
Tutuparin sinumpaang tungkulin
Dahil Pilipino ako
Mahal ko ang bayang bilang simpleng tao
Susundin mga alituntunin
Karangalan ko Pilipino ako, mabuting Pilipino.

Mahal ko ang bayan, ako'y may karapatan
Ang mabuhay bumuto at magnegosyo
Karapatan kong mananampalataya
Ako'y Pilipino tungkulin kong mahalin, pamilya at bayan ko.

Gabay na tanong:

1. Ano ang nais ipahiwatig ng awitin?
2. Paano inilalarawan sa awitin ang pagmamahal sa bayan bilang isang Pilipino?
3. Bilang mag-aaral nagampanan mo ba ang pagiging isang mabuting Pilipino maging sa loob ng tahanan?

Suriin

Naramdaman mo ba ang mensahe ng awiting sinulat ni Marc Jan M. Maturan na pinamagatang “Mahal Ko ang Bayan”? Kung hindi pa ay pahopyaw nating pag-aaralan ang liriko ng awitin.

Ang awiting ito ay naglalarawan at tumutukoy sa mga magagandang gawain ng isang mabuting Pilipino. Basahin at damhin ang mensaheng nais ipahiwatig ng komposer sa liriko ng awitin.

Nakaukit na sa'king palad dugong mapagmahal
Sinusunod ang tama, sa salita at sa gawa
Batas ng bayan sa'king balikat hahawakan
Maglilingkod ng tapat sa mamamayan
Ipagtatangol ang nalalamangan
Di magnanakaw, di kukupitan ang kaban ng bayan

Sa bahaging ito ng awitin ay ibinabahagi ng komposer ang sariling karanasan at obserbasyon kung paano ipinakita ang malasakit sa kapuwa at maging sa bansa bilang kabuuuan.

Binigyang-diin sa awitin ang responsibilidad ng tao sa lipunang kanyang ginagalawan at pagbabantay sa batas panlipunan gaya na lamang ng nabanggit sa awitin na maging matapat na mamamayan at hindi pagbubulsa sa pera ng bayan.

Ngunit paano nga ba matutukoy kung ang tao ay nakasusunod o nakatutulong sa kanyang kapwa o maging sa lipunang kanyang ginagalawan? Mayroon bang batayan kung paano maipapakita ng tao ang pagbibigay ng tulong sa mga nangangailangan?

Isa sa pinakadakilang utos ng ating Panginoon ay ang mahalin ang iyong kapuwa gaya ng pagmamahal sa sarili. Ipinapakita rito kung paano tinutulungan ang sarili na mapabuti, gayundin dapat ang ipakitang paraan ng pagtulong sa kapuwa. Kailangang bukal ito sa kalooban ng tao at higit sa lahat hindi isang pagbabalat-kayo lamang.

Maraming paraan kung paano makatulong ang isang tao sa kanyang kapuwa at pamayanan. Ibig sabihin ang pamilya ay may ginagampanang papel sa lipunan: Una, maaaring sa pagbibigay ng personal na tulong; tulong moral o pinansyal. Pangalawa, pagsasabuhay ng bayanihan. Pangatlo ay maging mapagkalinga sa kalikasan ng pamayanang kinasasakupan.

Sa pagbibigay ng tulong sa ating kapwa at pamayanan ay laging tandaan ang aral ng Bibliya sa aklat ng Mateo 6:1 Ang Salita ng Diyos (SND), “Mag-ingat kayo na huwag gawing pakitang-tao lamang ang inyong pamamahagi sa mga kahabag-habag. Kung magkagayon ay hindi kayo tatanggap ng gantimpala sa inyong Ama sa langit”.

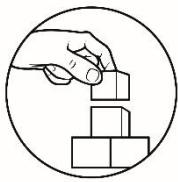
Isaisip na ang pagtulong sa kapuwa ay dapat bukal sa kalooban at hindi na kailangang ipagmayabang upang makaani ng papuri.

Kaakibat ng pagbibigay ng tulong ay ang pangangalaga sa batas panlipunan na napakahalagang masunod at maprotektahan ng mamamayan. Kung saan ito ay pinapamahalaan nang mabuti at hindi inaabuso ng taong-bayan.

Kung mayroong papel ang pamilya sa lipunan mayroon din itong pananagutang pampolitikal. Ang sumusunod ay mga karapatan ng pamilya na dapat isaalang-alang, pangalagaan at isagawa:

- a. Ang karapatang umiiral at magpatuloy bilang pamilya
- b. Ang karapatang isakatuparan ang kanyang pananagutan
- c. Ang karapatang maging pribado ang buhay
- d. Ang karapatan sa pagkakaroon ng bigkis at institusyon ng kasal
- e. Ang karapatan sa paniniwala at pagpapahayag ng pananampalataya at pagpapalaganap nito
- f. Ang karapatang palakihin ang mga anak
- g. Pananampalataya
- h. Pagpapahalaga sa kultura at tradisyon
- i. Karapatang magtamo ng pisikal
- j. Panlipunan
- k. Pampolitikal at pang-ekonomiyang seguridad
- l. Ang karapatan sa tahanan o tirahang angkop sa maayos na buhay pamilya.

Naintindihan mo ba ang kahalagahan ng pagbibigay tulong sa kapuwa at pamayanan? Natitiyak kong ngayon ay matutukoy mo na ang mga tiyak na gawain kung paano maipakita ang pagtulong.

Pagyamanin

Gawain 3. Tukuyin ang Kawang-gawa

Basahin ang mga sitwasyong nasa kahon. Lagyan ng kung nagpapahayag ng pagtulong sa kapitbahay o pamayanan. Lagyan ng kung nagsasaad ng pagbabantay sa batas o institusyon panlipunan. Isulat sa sagutang papel ang iyong sagot.

1. Ang pamilyang Santos ay nagbigay ng donasyon sa mga naging apektado ng pagbaha.
2. Nakilahok sa *assembly meeting* ng barangay si Gina.
3. Ang mga kabataan ay nagboluntaryong sumali sa pagtatanim ng halaman.
4. Ang mga kalalakihan sa barangay Mataas ay nagtutulongan sa paggawa ng *reading center*.
5. Tulong-tulong ang lahat sa pag-apula ng apoy sa nasunog na bahay.
6. Ang mag-inang Fe at Marina ay nakikilahok sa *clean and green project* ng barangay.
7. Binibigyan ni Susan ng tamang edukasyon ang mga anak.
8. Karapatan ng bawat isa ang bumoto tuwing may eleksyon
9. Si Elza ay nag text sa 888 upang masugpo ang karahasan sa trabaho.
10. Karapatan ng bawat sanggol na isilang, mabigyan ng pangalan at maaruga.

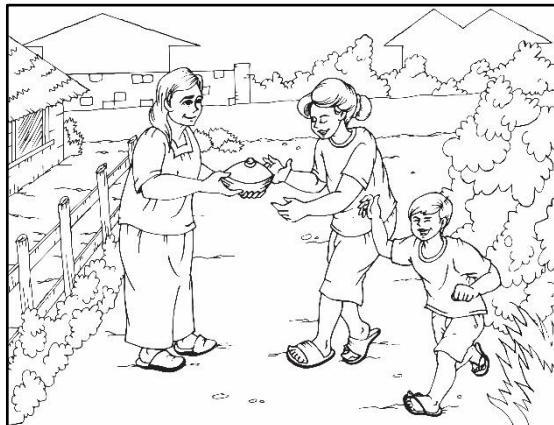
Gawain 4: Pansin ko ang liriko!

Tukuyin ang liriko ng awiting “Mahal Ko ang Bayan” ang naglalarawan o nagpapakita ng pagtulong sa kapuwa o pagbabantay sa batas panlipunan. Isulat sa sagutang papel ang iyong ang sagot.

Nagpapakita ng Pagtulong sa Kapwa, Kalikasan at Bayanihan	Nagpapakita ng pagbabantay sa batas panlipunan
Hal. 'Di ako nagkakalat ng basura sa lansangan	Hal. Tumawid sa tamang tawiran

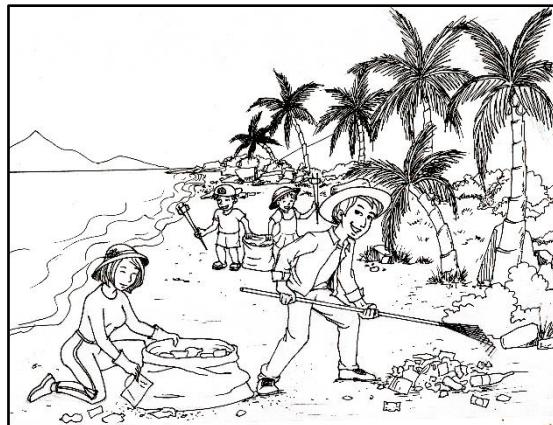
Gawain 5. Larawan ng Kilos, Suriin Mo!

Tukuyin ang mga gawaing ipinapakita sa larawan. Lagyan ng (/) ang sagutang papel kung ang kilos na isinasaad ay nagpapakita ng pagtulong sa kapitbahay o pamayanan at (+) naman kung ito ay nagsasaad ng pagbabantay sa batas o institusyon panlipunan.

Iginuhit ni: Jubell C. Cababat

1

Iginuhit ni: Alim V. Evitota

2

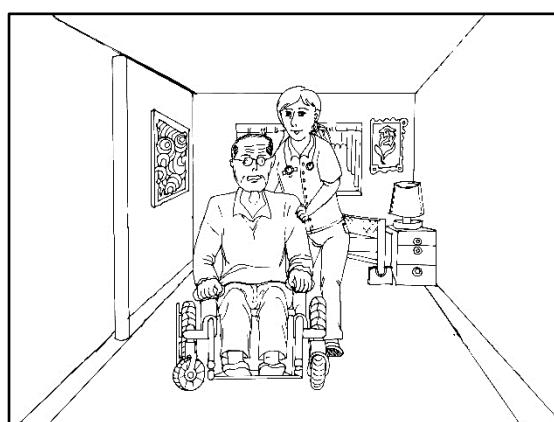
Iginuhit ni: Jubell C. Cababat

3

Iginuhit ni: Jubell C. Cababat

4

Iginuhit ni: Gilbert H. Japay

5

Isaisip

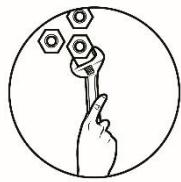
Gawain 6: E-detalye mo!

Isulat sa sagutang papel ang mga hinihingking detalye.

3	Bagong Kaalaman • • •
2	Paksang nakakuha ng interes • •
1	Tanong na gustong masagutan •

Rubriks sa Pagmamarka

Pamantayan	Napakasuhay (10 Puntos)	Mahusay (8 Puntos)	Di-gaanong Mahusay (6 Puntos)	Nangangailangan ng Pag-unlad (4 Puntos)
Paglalahad sa Bagong kaalaman/ interes	Napakaayos at angkop ang pagkalahad ng kaalaman at interes sa paksa.	Maayos at angkop ang pagkalahad ng kaalaman at interes sa paksa.	Di-gaanong maayos at angkop ang pagkalahad ng kaalaman at interes sa paksa.	May nailahad na kaalaman at interes bagaman malayo sa paksang tinalakay
Pagbuo ng tanong	Malinaw at angkop na angkop sa paksa ang nabuong tanong.	Malinaw at angkop sa paksa ang nabuong tanong.	Di-gaanong malinaw at angkop sa paksa ang nabuong tanong.	Hindi malinaw at angkop sa paksa ang nabuong tanong.
Kabuoan 20 puntos				

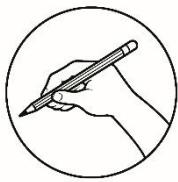
Isagawa

Gawain 7: Nakatulong kaya ako?

Sumulat ng isang sanaysay na may tatlong talata tungkol sa pansariling karanasan na nagpapakita ng pagtulong sa kapitbahay o pamayanahan (papel na panlipunan) at pagbabantay sa mga batas at institusyon panlipunan (papel na pampolitikal). Isulat sa sagutang papel ang iyong sagot.

Pamantayan sa Pagmamarka

Pamantayan	Napakahusay (10 puntos)	Mahusay (7 puntos)	Nangangailangan ng Pag-unlad (4 puntos)
Nilalaman	Nailahad ang wastong kaisipan at ideya hinggil pananagutang panlipunan at pampolitikal ng pamilya.	Hindi gaanong Nailahad ang wastong kaisipan at ideya hinggil pananagutang panlipunan at pampolitikal ng pamilya.	Hindi nailalahad ang wastong kaisipan at ideya hinggil pananagutang panlipunan at pampolitikal ng pamilya.
Organisasyon	Mayroong simula, gitna, wakas at kongklusyon	Mayroong simula, gitna, wakas ngunit walang kongklusyon	Mayroong simula ngunit walang gitna, wakas at kongklusyon
Kabuuang Puntos 20			

Tayahin

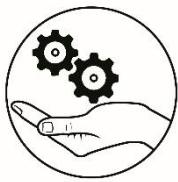
Maraming Pagpipilian

Basahing mabuti ang bawat tanong o sitwasyon at piliin ang tamang sagot. Titik lamang ang isulat sa sagutang papel.

1. Sinasabi na ang pamilya ay natural na institusyon. Alin sa sumusunod ang sumusuporta sa pahayag?
 - A. Ang bawat pamilya ay kasapi ng iba't ibang institusyon ng lipunan.
 - B. Ang mga institusyon sa lipunan ay naitatag dahil sa pagdami ng pamilya.
 - C. Sa pamilya nahuhubog ang mabuting pakikipag-ugnayan at pagpapahalaga sa kapuwa.
 - D. Nabuo ang pamilya dahil sa pagmamahalan ng dalawang taong nagpasiyang magpakasal at magsama nang habambahay.
2. Alin sa mga sumusunod na institusyon sa lipunan ang itinuturing na pinakamaliit at pangunahing yunit ng lipunan?
 - A. barangay
 - B. paaralan
 - C. pamahalaan
 - D. pamilya
3. Sinasabi na ang mabuting pakikipagkapuwa ay nagmumula sa pamilya. Alin sa sumusunod na mga pahayag ang nagpapatunay nito?
 - A. Ang pamilya ang unang nagturo ng mabuting paraan ng pakikipagkapuwa-tao.
 - B. Sa pamilya unang natutuuhan ang kagandahang asal at maayos na pakikitungo sa kapuwa.
 - C. Kapag wala ang magulang, ang paaralan ang siyang pangalawang tahanan na gagabay sa mga bata.
 - D. Kung paano nakikitungo ang magulang sa kanyang anak, gayundin ang magiging pakikitungo nito sa iba.
4. Alin sa mga sumusunod ang una at pinakapangunahing pamantayan sa paghubog ng maayos na pamilya?
 - A. mga patakaran sa pamilya
 - B. pagkakaroon ng mga anak
 - C. pinagsama ng kasal ang magulang
 - D. pagtatanggol ng pamilya sa kanilang karapatan

5. Alin sa sumusunod ang isa sa papel ng pamilya sa lipunan?
 - A. maging matatag
 - B. maging matapang
 - C. pagkakaroon ng anak
 - D. paglahok sa bayanihan
6. Alin sa sumusunod na mga sitwasyon ang nagsasabuhay sa mga gawain na nagpapakita ng gampanging pampamilya?
 - A. Binibigyan ng sapat na edukasyon ang mga anak.
 - B. Sama-samang naglilinis ang pamilyang De Vesta sa kanilang bakuran.
 - C. Nagsama ang magkasintahang sina Juliet at Pedro kahit hindi pa ikinakasal.
 - D. Bawat miyembro ng pamilyang Faustino ay isinasabuhay ang mga pananagutan.
7. Hindi tanggap ni Lina ang kaniyang pagbubuntis sapagkat bunga ito ng pagsasamantala sa kanyang pagkababae, kaya nais niyang hindi ipagpatuloy ang pagdadaland-tao. Anong karapatan ng bata ang maaaring malabag ni Lina?
 - A. karapatang lumigaya
 - B. karapatang maisilang
 - C. karapatang mamuhay
 - D. karapatang magpakasal
8. Kinulong si Jay nang hindi dumaan sa proseso ng paglilitis. Anong karapatan ang nilabag ng mga awtoridad?
 - A. karapatang lumigaya
 - B. karapatang mamuhay
 - C. karapatang mangatwiran
 - D. karapatang maging Malaya
9. Kusang nagbibigay ng abuloy ang mga tao tuwing may namamatay sa kanilang lugar. Anong pagtulong ang kanilang ipinapakita?
 - A. pagtulong sa kapatid
 - B. pagtulong sa gobyerno
 - C. pagtulong sa mag-aaral
 - D. pagtulong sa mga mamamayan
10. May magandang plano si Juan sa kanilang pamayanahan at nais niya itong imungkahi sa kanilang lider upang makahingi ng tulong sa pagpapatupad nito. Ngunit hindi siya binigyan ng pagkakataon na makapagpaliwanag ng maayos. Ano ang inalis kay Juan?
 - A. dignidad
 - B. karapatan
 - C. lakas-loob
 - D. pagkatao

11. Dinitahan si Jenny ng kaniyang kapatid sa pamamaraan ng kaniyang pagpapalaki sa kaniyang mga anak sapagkat katuwiran nito ay sobra itong makaluma. Anong karapatan ang inalis kay Jenny?
- A. palakihin ang mga anak ayon sa tradisyon
 - B. makapagsilbi sa anak hanggang gusto nito
 - C. maayusan ang anak ayon sa kaniyang nais
 - D. maitaguyod ang mga anak ng sariling sikap
12. Paano maipakikita ang pagtulong sa kapuwa na hindi naghihintay ng kapalit?
- A. pagtulong sa kapwa dahil inutusan ng magulang
 - B. pagtulong ng bukal sa kalooban at hindi pagbabalat-kayo lamang
 - C. pagtulong sa mga matatandang tumatawid sa kalsada upang sumikat
 - D. pagtulong sa mga nangangailangan upang dumami ang boto sa susunod na eleksiyon
13. Nabuntis ni Brian si Fatima sa hindi inaasahang pagkakataon at alam nito na tutol ang kaniyang mga magulang sa kanilang pag-iibigan. Kaya nang malaman nila ito ay agad na pinapalayo si Brian kay Fatima. Anong karapatan ang tinanggal ng mga magulang ni Brian sa kanilang anak?
- A. maging isang magulang
 - B. masilayan ang kaniyang magiging anak
 - C. isakatuparan ang kaniyang pananagutan
 - D. maging maligaya kasama ang minamahal
14. Bagong lipat lamang ang pamilyang Mondragon sa Brgy. Pag-aso. Dahil sa magkaiba ang kulturang kinalakihan ng mga tao doon kaya malimit na walang nakikipaglaro sa kanilang mga anak at hindi ito lingid sa kanilang kaalaman. Anong karapatan ang hindi naibigay sa pamilyang Mondragon?
- A. makapagsalamuha ng iba
 - B. makapaglaro kasama ng iba
 - C. mamuhay ng maayos at tahimik
 - D. mandayuhan sa ibang probinsya o ibang bansa
15. Ang mabuting pakikitungo sa pamilya ay daan sa mabuting pakikipagkapuwa-tao. Ano ang ibubunga nito sa isang tao kung ito ay kaniyang isasabuhay?
- A. maayos na samahan sa pamilya
 - B. higit na nagiging popular ang isang tao
 - C. nakatutulong ito sa kaniyang suliranin sa buhay upang masolusyunan ang problema
 - D. madaling matatanggap ng kapuwa ang isang tao dahil maayos ang pamilyang kinabibilangan

Karagdagang Gawain

Gawain 8: Suri-Sitwasyon.

Basahin at unawaing mabuti ang sitwasyon sa grapiko at ibigay ang hinihingi nito. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

Sitwasyon:

Taong 2019 nang lumaganap ang sakit o virus na tinatawag na Covid-19 na patuloy na namiminsala sa pang-araw-araw na buhay ng tao saan mang sulok ng mundo. Sa katunayan maraming buhay na ang nawala dahil dito. Ngayon bilang kabataan ano ang iyong magagawa para makatulong sa pagsugpo ng krisis na kinakaharap at patuloy ang pagtaas ng nagpositibo sa sakit na ito? Maglahad ng dalawang paraan na napabilang sa papel panlipunan at dalawa rin sa papel pampolitikal.

Papel Panlipunan

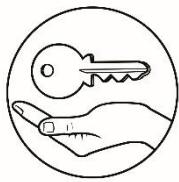
- 1.
- 2.

Papel Pampolitikal

- 1.
- 2.

Rubriks sa Pagmamarka

Krayterya	Higit na inaasahan (10 puntos)	Nakamit ang inaasahan (8 puntos)	Bahagyang nakamit ang inaasahan (3 puntos)	Hindi nakamit ang inaasahan (2 puntos)
Nilalaman	Komprehensibo ang nilalaman ng teksto. Wasto ang lahat ng impormasyon	Kumpleto ang nilalaman ng teksto. Wasto ang lahat ng impormasyon	May ilang kakulangan sa nilalaman ng teksto. May ilang maling impormasyon	Maraming kakulangan sa nilalaman ng teksto.
Organisasyon ng mga kaisipan	Organisado at may malinaw na kaisahan ang daloy ng paglalahad ng kaisipan sa teksto.	Malinaw at maayos ang paglalahad ng kaisipan sa teksto.	Hindi masyadong maayos at malinaw ang paglalahad ng kaisipan sa teksto.	Walang kaayusan ang paglalahad ng kaisipan sa teksto.
Kabuuang Puntos = 20				

Susi sa Pagwawasto

Tayahin	Pagyamaniin	Subukin	Gawain 3.	Balikan	Gawain 1	
1. D	2. D	1. B	1. puoso	1. talaa	15. B	
2. C	3. D	2. C	2. puoso	2. talaa	14. D	
3. D	4. B	3. D	3. puoso	3. talaa	13. C	
4. C	5. A	4. B	4. puoso	4. talaa	12. B	
5. D	6. B	5. A	5. puoso	5. talaa	11. D	
6. B	7. B	6. B	6. puoso	6. talaa	10. D	
7. C	8. C	7. C	7. puoso	7. talaa	9. C	
8. A	9. D	8. A	8. puoso	8. talaa	8. A	
9. C	10. B	9. C	9. puoso	9. talaa	7. C	
10. D	11. A	10. D	10. puoso	10. talaa	6. B	
11. D	12. B	11. D	11. puoso	11. talaa	5. A	
12. B	13. C	12. B	12. puoso	12. talaa	4. +	
13. C	14. A	13. C	13. puoso	13. talaa	3. +	
14. D	15. D	14. D	14. puoso	14. talaa	2. +	
					1. /	
					5. /	
					4. RM	10. RM
					3. MK	9. MK
					2. RM	8. MK
					1. MK	7. MK
					6. RM	6. RM

Pagyamaniin / Gawain 4	Nagpapakita ng pagbabantay sa batas pantipunan	Subukin	Gawain 3.	Tayahin	Pagyamaniin	Gawain 5	Balikan	Gawain 1	
1. Pagseud s autos ng magkulang sa tahanan	1. Iginaagaling ang kapwa	3. Pagmamalasakit sa kapwa	3. Pagpapakita ng pagbabantay sa batas pantipunan	3. Susundin ang alituntunin ng bansa	2. Pakikisa sa pagbabago at pagbabantay sa bayan	3. Paglilingkod ng tapat sa mamamayaan			
2. Pagseud s autos ng magkulang sa tahanan	2. Iginaagaling ang kapwa	1. Susundin ang alituntunin ng bansa	2. Pakikisa sa pagbabago at pagbabantay sa bayan	1. Iginaagaling ang kapwa	1. Iginaagaling ang kapwa				
3. Pagseud s autos ng magkulang sa tahanan	3. Pagpapakita ng pagbabantay sa batas pantipunan	2. Iginaagaling ang kapwa	3. Pagpapakita ng pagbabantay sa batas pantipunan	2. Iginaagaling ang kapwa	3. Pagpapakita ng pagbabantay sa batas pantipunan				

Sanggunian

Aklat

Bognot Regina Mignon C., et. al., 2013. *Edukasyon sa Pagpapakatao*. Quezon City: Vibal Publishing House Inc.

Hanguang Elektroniko:

Ang Papel na Panlipunan at Pampolitikal ng Pamilya. prezi.com. Accessed, September 30, 2014. <https://prezi.com/zshz6tqh3t3j/ang-papel-na-panlipunan-at-pampolitikal-ng-pamilya/>.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph